

NIEUWSBRIEF JOE ENGLISH, KUNSTSCHILDER

Dag beste kunstvriend,

Zoals u weet, was het thema van de Erfgoeddag op zondag 26 april 2009 « Vriendschap ». Ook deze tweede Nieuwsbrief is een teken van vriendschap dat ons verbindt.

In de vorige Nieuwsbrief hebben wij een beschrijving gegeven van de resultaten van de tentoonstelling over “Joe’s Kunst”. Dankzij uw psychologische, financiële of materiële steun was deze tentoonstelling een succes. Zo hebben wij door uw financiële bijdrage geen overbruggingskredieten moeten nemen om de gemaakte kosten te betalen.

Dankzij de vrijwillige medewerking van vele vrienden en ons zuinig beheer hebben wij de begrote kosten degelijk kunnen drukken. Mede door de subsidies en steun van de Gemeentelijke, Provinciale en Vlaamse Overheid werden de uitgaven en inkomsten in evenwicht gebracht.

In dit nummer

Inleiding.....	pag. 1
Vriendschap.....	pag. 1
Over Elisa Goedemé.....	pag. 2
Toekomstmuziek in het najaar.....	pag. 3
Bibliografie in 2008.....	pag. 4
Vrienden van Joe English.....	pag. 5
Gedicht Julius Neels.....	pag. 6

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Joe English, Kunstschilder vzw
Rodestraat 53, 8000 Brugge
www.joe-english-kunstschilder.be

En zo kunnen wij verder werken aan ons project. Want dat is natuurlijk uw vraag:

“Volgt er nog iets na de tentoonstelling”? In deze tweede Nieuwsbrief vindt u ons antwoord. Wij lichten daarover een tipje van de sluier in de persoon van Elisa Goedemé, de echtgenote van Joe. Wij hopen u alvast in het najaar te kunnen ontmoeten, want graag willen wij per jaar één activiteit organiseren voor onze kunstvrienden, om u zo verder te laten meeleven in de studie over leven en werk van Joe en Elisa.

Een goede Biografie steunt op bronnen. Naast archiefstukken zijn ook de nieuwe gegevens in boeken en tijdschriften van belang. Daarom maakten wij een stand van zaken van de Bibliografie in 2008.

In vriendschap,

Piet De Baere
Voorzitter

Co English
secretaris

Vriendschap

Vriendschap is met geen woorden te vatten.

Vriendschap is een geschenk:
je krijgt het, het overkomt je.

Vriendschap is trouw, elk uur,
elke dag, een leven lang.

Vriendschap is onbetaalbaar.

(zuster Denise Messiaen, Spermalie, Brugge)

Over Elisa Goedemé, pianiste en zangeres (1876 – 1926)

Een van de belangrijkste schilderijen op de recente tentoonstelling “Joe English, kunstschilder” (1882-1918) die wij organiseerden in Diksmuide, was “Hommage à Peter Benoit” (1912). (1)

Centraal staat een vleugelpiano, de klankkast is dicht. Boven het instrument hangt aan de muur het dodenmasker - met lauwerkrans - van Peter Benoit.

Naast de piano zit, in zichzelf gekeerd, Lucy, de zus van P. Benoit, zij was non in een klooster in Sint-Andries bij Brugge, en waarschijnlijk bevriend met de familie.

Aan het klavier zit Bertha Van Oye, de echtgenote van Dr. Rubbrecht. Naast haar staat Elisa Goedemé, echtgenote van Joe, die de partituur volgt over de schouders van de jonge pianiste.

Achter Elisa staat een vaas met bloemen op een rekje met muziekpartituren. Een scène die zich afspeelt in het salon ten huize van de familie Rubbrecht tussen de Molenmeers en de St.-Annarei in Brugge (nu hotel Relais Ravestijn).

Het schilderij is een symbolische verwijzing naar, en uitdrukking van de vriendschap tussen de families English - Goedemé en Rubbrecht - Van Oye.

Elisa Goedemé leefde in de schaduw van haar echtgenoot Joe en overleefde hem toen hij na WO I één van de iconen werd van de Vlaamse Beweging.

Zij werd geboren in Antwerpen, groeide op in het bekende café-chantant of volkscabaret van haar vader Karel Goedemé, waar de Antwerpse kunstenaars en het gewone volk elkaar ontmoetten (2).

Aan het Antwerpse conservatorium studeerde zij (waarschijnlijk tussen 1895 en 1905) piano en zang samen met haar zus Henriette. Joe studeerde van 1901 tot 1907 aan de Antwerpse Academie in de buurt van haar ouderlijk huis.

Zij leerden elkaar kennen en... zij volgde hem naar Brugge in 1910. Zij liet veel achter.

Uit het familie-archief blijkt dat Elisa actief deelnam aan het rijke muziekleven in Antwerpen (3), en later in Brugge. Zij was zelf een goede pianiste (speelde oa. de pianoversie van de Symfonieën van Beethoven), gaf piano- en zangles en begeleidde solisten bij hun optreden (oa. muziek van Schubert).

Als mezzo-sopraan zong zij in diverse koorwerken (oa. Bach en Benoit). Componisten zoals Jef Van Hoof en Lodewijk Mortelmans waardeerden haar als muzikante en voorzagen hun composities van een persoonlijk geschreven opdracht aan Elisa.

Na WO I was zij de muzikale assistente van Cyriel Verschaeve ter illustratie van zijn

voordrachten of lessen over muziekgeschiedenis. (Bach, Beethoven, Benoit, Wagner.)

Wij beschikken tot nu toe niet over een systematische studie over het leven en werk van Elisa Goedemé.

Archiefonderzoek en de studie van de muzikale context te Antwerpen en te Brugge lijkt ons een boeiende onderneming.

Toekomstmuziek in het najaar 2009 in Antwerpen.

Er bestaat een prachtig door Joe geschilderd portret van Elisa, dat in het bezit is van de familie English. Het werd niet tentoongesteld in Diksmuide omdat het te zwaar beschadigd is. Daardoor werd het ook niet opgenomen in de catalogus van de tentoonstelling (4).

Onder leiding van docent restauratie Peter Eyskens, wordt dit prachtige portret nu gerestaureerd door de studenten van de Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen.

Het is de bedoeling om naar aanleiding van deze restauratie een activiteit te organiseren in Antwerpen voor de studenten van de academie, en ook voor u, kunstvriend van Joe English. Begeleid met muziek en woord over het leven van Elisa Goedemé, en met meer informatie over de restauratie en de betekenis van het portret. Plaats en datum worden medegedeeld in de volgende Nieuwsbrief in september.

zie catalogus nr. 41 blz. 44/45

Voetnoten

- (1) zie de tentoonstellingscatalogus "Joe's Kunst", Lannoo, Tielt, 2008, blz. 45-47
- (2) Jack Verstappen, "Volksleven rond Antwerpse Café-chantants", De Nederlanden, Antwerpen, 1983, blz. 7 en vv. en Jan Lampo, "Tussen kaai en schip". De Antwerpse havenbuurt voor 1885. Davidsfonds, Leuven, 2002, blz. 90-92.
- (3) Jan De Wilde en Hendrik Willaert, Het lied in ziel en mond. 150 jaar muziekleven en Vlaamse beweging, Lannoo, Tielt, 1987, 160 blz.
- (4) Paul C. De Baere, "Joe English (1882-1918) Leven, werk en betekenis". RU Gent, 1972, niet uitgegeven, deel II, blz 226. K.IF41 "Dame met grote hoed" Olieverf op doek, 134x104, Gesigneerd r.b. Niet gedateerd. Waarschijnlijk eind 1910- begin 1911 in Brugge.

Bibliografie 2008

In de periode van de tentoonstelling « Joe's Kunst » zijn er nogal wat publicaties geweest in boeken en tijdschriften, met verwijzingen naar Joe English, of naar de tentoonstelling en de catalogus. Hierna een overzicht:

1. Jacques Bauwens, De IJzer. Het ultieme front. Davidsfonds, Leuven, 2008, 257blz. Op verschillende plaatsen wordt in dit boeiende werk verwezen naar Joe English en de historische context waarin hij leefde en werkte aan het IJzerfront.
bv:
 - blz. 37 over kunstschilder Georges Verschingel, vriend van Joe.
 - blz. 181 vv. over De Belgische Standaard en het SKVH.
 - blz. 220 afbeelding van het jaarrapport van het College van Veurne, ontworpen door Joe.
2. Siegfried Debaeke, Onthoofding aan het IJzerfront. De Klaproos, Brugge, 2008, 94blz. Een tot nu toe onbekende spotprent, getekend door Joe, wordt op blz. 69 afgedrukt. “De terechtstelling van Ferfaillie werd op humoristische wijze geschilderd, als zou die plaatsgevonden hebben op de Grote Markt van Veurne... van galgenhumor gesproken”.
3. De IJzertoren N° 5 Jaarboek 2008, blz. 28. Met een zeer summiere verslaggeving over de tentoonstelling. Verwijzing naar het boek van L. Vandeweyer. Geen verwijzing naar de tentoonstellingscatalogus.
4. Paul C. De Baere, Een kleine Golgotha van Joe English, in: Vlaanderen, jaargang 57, febr. 2008, blz 43-44. Bespreking van een voorstudie (krabbel K.VI 30) voor het schilderij “Christus aan het kruis” (catalogus nr. 52, 1913) in het kunsttijdschrift.
5. Dominique Dendievel en P. D’Heygere, Lannoo 100, Agenda 2009. Tielt, 2008, 176 blz. 190x270 mm., zeskleurendruk, achttalig. Een relatiegeschenk. Een zeer speciale agenda naar aanleiding van de oprichting van de drukkerij in 1909.
Het oorspronkelijke logo door Joe ontworpen voor Joris Lannoo, wordt hier op een kunstzinnige wijze in het binnenwerk van de kaft verwerkt. “Het lijkt een logboek van een historisch zeilschip. Wellicht de Viking-boot met het bolle zeil die Joe English destijds tekende. 100 jaar in volle zee”.
6. Herman Gevaert, Joe English, 1882-1918, 3 tentoonstellingen. In : VVL Ideeën, nov.-dec. 2008, 40/2, blz. 17-18.
In dit tijdschrift voor leerkrachten herinnert de auteur o.a. terecht aan een tentoonstelling over Joe in 1989 in het IJzermemoriaal.
7. Rajesh Heyninck, Pelgrimkunst, religie en moderniteit, 1910-1940, Kadoc, Leuven, 2008, blz. 38-39,
“De Pelgrims maakten English tot postuum lid.” Met afbeelding van de kaftillustratie van het werk van C. Verschaeve “Passie van O.H.Jesus Christus”, ontworpen door Joe (1913).
8. Guy Leemans, IJzersymbool in de kijker. Artistieke veelzijdigheid van Joe English wordt geherwaardeerd. In : De VOS, jg. 89, nr. 7-8, blz. 10-11.
9. Tentoonstellingscatalogus van : Le combat. Hedendaagse kunstenaars en (front)schilders uit WO I op de Marialoopkouter, 19 okt. tot 11 nov. 2008. Druk. Feys, Ingelmunster, 2008, 64 blz.
Op blz.31 staat een beknopte tekst over Joe met afbeelding van één van de tentoongestelde werken, nl. “Veurne Appelmarkt”. Besneeuwd stadsgezicht, olieverf op doek, 18,4 x 31,4, winter 1916-1917. In een context van 34 andere kunstenaars.
10. Lori Van Biervliet, Joe English (1882-1918) tentoonstelling en publicatie. In: Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis te Brugge, 2008, 145 (2), blz 366-368.
Bespreking van de catalogus en van de drie tentoonstellingslocaties en “...de gelegenheidspublicatie Joe's Kunst, een verzorgde uitgave van drukkerij Lannoo maar inhoudelijk onoverzichtelijk...”

11. Luc Vandeweyer, Joe English 1914-1918. Kunstenaar tussen Frontbeweging en Activisme. Uitgave vzw IJzertorenmuseum, Diksmuide, 2008, 211 blz., zw-w. illustratie.
De auteur plaatst Joe als kunstschilder en frontsoldaat in de context van WO I. Het is een synthese gebaseerd op bekende en nieuwe bronnen. Hij wil de mythologisering van Joe tot IJzersymbool na WO I "...concreter en wetenschappelijk steviger grondvesten... Ook kunstproducten en kunstenaars waren pionnen op het schaakbord van de strijd."
12. Lieve Van Onckelen, Joe's Kunst. In : Broederband, jg. 46, nr. 2, april 2009, blz. 20.
13. Dries Chaerle e.a. De Grote Oorlog. De eerste Wereldoorlog in de Westhoek. Lannoo, Tielt, 2008, 96 blz., illustr., CDrom.
Een origineel gedocumenteerd en geïllustreerd boek, met het persoonlijke levensverhaal van 15 getuigen tijdens "de Grote Oorlog". Blz. 83: "zoek op in de CDrom: Heldenhulde-zerkje".
Aanbevolen aan leerlingen van secundaire scholen.
14. En: vergeet ook niet de 3 educatieve brochures nav. onze tentoonstelling "Joe's kunst", die gratis te bekomen zijn via onze website. Voor basisschool, secundaire school en hoger kunstonderwijs.

15. Tot slot uiteraard: onze Tentoonstellingscatalogus over "Joe's Kunst", uitgave vzw "Joe English, kunstschilder" Drukkerij Lannoo, Tielt, 2008, 98 blz. kleurillustraties.
"Een handig boekje dat goed oogt, was de bedoeling."
Bespreking van de werken van Joe op de drie locaties. Met bijdragen van P.C.De Baere, L. Vandeweyer en P. Eyskens, die de kunst van Joe in een (kunst)historische context plaatsen. Dit boekje is niet gebonden aan de tentoonstellingsperiode, maar blijft een waardevol hebbeding!

Te verkrijgen door overschrijving van €20,00 op rekening nr. 121-0405563-84 van VZW Joe English, met vermelding "cat. xx ex. we bezorgen het via de post.

*Werden er andere publicaties in boek of tijdschrift niet vermeld?
Wil je het ons signaleren aub? Met dank.*

Vrienden van Joe English

Ook steunend "Vriend" worden?

Dat kan door eenmalig € 50,00 te storten op rekening nr. 121-0405563-84 van de VZW Joe English.

Dan ontvangt u de catalogus, de Nieuwsbrieven en wordt u uitgenodigd op onze bijeenkomst in het najaar 2009.

Vrienden die zich na Nieuwsbrief I hebben ingeschreven:

- Butin Studiebureau / Zwijnaarde
- Vandaele Albert / Kortrijk
- De Paepe Oscar / Ruiselede

Overleden vrienden:

- Johan Van Walleghem, Brugge
- Robrecht Dewitte, Brugge

Onze oprechte deelneming aan familie en vrienden.

En om deze tweede nieuwsbrief « in vriendschap » af te sluiten, zijn we dankbaar voor het volgende gedicht geschreven door Julius Neels (° 14 juli 1915). Julius Neels was en is een vriend van de familie Joe English. Hij kende Joe niet persoonlijk, maar wel Elisa Goedemé, vanaf +- 1920 tot aan haar overlijden in 1926. Zijn hele leven bleef Julius bevriend met de zoon van Joe en Elisa, met name Raf English.

Joe's kunst

De kunst van kleur en lijn, hem ingeboren,
maar dan in dienst van inhoud met een zin,
was aan zijn zielerijkdom niet verloren.
Hij zag er steeds zijn schouwend leven in.

Er kwamen beelden en visioenen vragen
of hij er niet de diepere kern van zag,
en of hij het ontwakend werk wou wagen,
wat altijd maar een zeldzame vermag.

Hij waagde 't maar en met al zijn vermogen,
het nieuwste als het oudste onderwerp,
of twijfelend wellicht of opgetogen,
de blik voor 't eigene steeds even scherp.

Of 't Gudrun was, alleen maar met haar sage,
of 't deemster stalletje van Bethlehem,
't geheim van beide met de droom van 't vage,
het spreekt ons toe met een gedempte stem.

Wij horen 't wel, wij zien 't in de gebaren,
het raadsel mens vertoont zich overal.
Het laat het diepe van zijn ziel ontwaren,
alsof het ons iets openbaren zal.

Hij schiep al veel, maar 't beste moest nog komen.
Een wereld was daar nog die dagen zou,
als 't lot een andere richting had genomen,
en voort mocht gaan zijn kunst als levensbouw.

De dood ontrukte hem aan zijn penselen,
ontrukte hem aan al wat hem ontspan.
Hij droeg een bron in zich om eruit mee te delen,
en wist ook wel dat hij meedelen kon.

19 maart 2007
Auteur: Julius Neels

 Joe English